

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/82/2017
Identifikačné číslo spisu: 5014200592
Dátum vydania rozhodnutia: 27.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5014200592.4

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančenika, v právnej žalobcu: K. S. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom N. X. X/XX, XX-XXX J.-J., Poľská republika, zastúpený JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátkou so sídlom J. M. Geromettu 146/1, 010 01 Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, za účasti: Z. S. K., r. č. XXXXXXXXXXXX, bytom N. Xb/XX, XX-XXX J. - J., Poľská republika, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 8417-4/2014-BA z 31.03.2014, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 20Scud/46/2014-90 z 21.02.2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 20Scud/46/2014-90 z 21.02.2017 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 8417-4/2014-BA z 31.03.2014 z r u š u j e a v e c v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

Žalobca m á n á r o k na náhradu trov konania a trov kasačného konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 20Scud/46/2014-90 z 21.02.2017 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti a zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 8417-4/2014-BA z 31.03.2014. Napadnutým rozhodnutím žalovaná rozhodla o odvolaní žalobcu proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu - Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava č. 700-0141/2011-23 z 08.09.2011, ktorým prvostupňový orgán rozhodol o nevzniku účasti žalobcu na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 01.10.2010, pričom odvolací orgán zmenil text výroku rozhodnutia, odstrániac výraz „účasť na“, v ostatnom rozhodnutí pobočky potvrdil.

2. Žalovaná svoje rozhodnutie odôvodnila poukazom na skutočnosť, že Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava, vykonala dňa 07.07.2011 kontrolu v sídle zamestnávateľa, ktorú mal uvedenú vo výpise zo živnostenského registra. Kontrolou bolo zistené, že sídlo je v rodinnom dome, v ktorom sa však nenachádza žiadna prevádzka, v ktorej by mohli zamestnanci vykonávať prácu a v čase kontroly nebol v

mieste podnikania prítomný zamestnávateľ ani žiaden jeho zamestnanec. Ku kontrole neboli predložené žiadne doklady, ktoré by preukazovali, že zamestnávateľ prideloval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu a že zamestnanci na území SR prácu skutočne vykonávali. Žalovaná preto mala za to, že zistené skutočnosti nepreukazujú splnenie kritérií na uznanie miesta sídla zamestnávateľa uvedené vo výpise zo živnostenského registra, navyše keď zamestnávateľom nebola ani vedená evidencia dochádzky. Z pracovných zmlúv zamestnancov, ktorí majú bydlisko výlučne v Poľskej republike, správny orgán zistil, že dohodnutá dĺžka pracovného času je 1/8 zo 40 hodinového týždenného pracovného času, hrubá mzda zamestnanca bola 40,- Eur mesačne. Žalovaná mala za to, že reálny výkon činnosti zamestnancov na území SR ani splnenie podmienok na určenie miesta podnikania neboli v konaní preukázané, preto rozhodla, že žalobcovi povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti na území SR nevzniklo. Poukázala na prípis inštitúcie sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky z 10.10.2013 a mala za to, že na žalobcu sa dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) vzťahuje od 01.10.2013 poľské zákonodarstvo.

3. V administratívnom spise žalovanej sa nachádza prípis poľskej inštitúcie ZUS z 10.10.2013 adresovaný Sociálnej poisťovni, v ktorom bolo uvedené: „Spoločne bolo dohodnuté, že Sociálna poisťovňa zašle ZUS list, v ktorom bude informovať, že 5 firiem (vrátane zamestnávateľa žalobcu, pozn. súdu) sú „poštovými schránkami“ a v nich zamestnané osoby v skutočnosti nevykonávajú zamestnanie na území Slovenskej republiky. Spoločne sme dohodli, že Vaše konania týkajúce sa odvolaní proti rozhodnutiam, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne, budú prerušené. ZUS mal na základe Vami predložených informácií rozhodnúť o poľskom zákonodarstve. Žiadame Vás o vysvetlenie, či Vaše stanovisko obsiahnuté vo Vašom liste z 25.07.2013 znamená, že Ústredie Sociálnej poisťovne nepreruší konanie vo veci odvolaní proti rozhodnutiu a nebude čakať až ZUS rozhodne o poľskom zákonodarstve, ale na základe vlastných zistení potvrdí tie 1236 rozhodnutí, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne? Ak áno, tak rozumieme, že na základe doručených od Vás informácií o vstupe do platnosti rozhodnutí, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne, ZUS určí poľské zákonodarstvo na základe predpisov práva EÚ. Myslíme, že v prípade týchto 1236 osôb možno potvrdiť, že poľské zákonodarstvo bolo určené na základe spoločnej dohody Sociálnej poisťovne a ZUS. Podľa článku 16 ods. 4 nariadenia č. 987/2009 takto určené zákonodarstvo bude mať konečnú platnosť. Teda nie je potrebné, aby sme Vás informovali o rozhodnutiach ZUS vo veci určenia poľského zákonodarstva, podľa článku 16 ods. 4 nariadenia č. 987/2009? Žiadame Vás o potvrdenie správnosti nášho usudzovania. Opätovne Vám ďakujeme za pomoc v tejto komplikovanej veci, žiadame Vás o Vaše stanovisko ohľadne nastolených nami problémov“.

4. Rozsudkom č. k. 20Scud/46/2014-90 z 21.02.2017 Krajský súd v Žiline žalobu zamietol, keď dospel k právnomu záveru, že aplikovať nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 (ďalej len „základné nariadenie“) a jeho čl. 11 (1) vo väzbe na čl. 13 ods. 3 ako aj vykonávacie nariadenie a jeho čl. 14 - 16 je možné iba v prípade, keď osoba vykonáva činnosť zamestnanca ako aj činnosť SZČO v dvoch členských štátoch. V posudzovanej veci žalobca vykonával SZČO v Poľskej republike (čo nebolo v konaní sporné), z vykonaného dokazovania v správnom konaní nebolo preukázané, že by reálne, fakticky žalobca vykonával činnosť zamestnanca u zamestnávateľa Z. S. K. - GM CONZULTING, s miestom podnikania Buková 22, ktorého miesto podnikania bolo na území SR. Krajský súd dospel k záveru, že neboli splnené zákonné predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, nakoľko nebol preukázaný reálny súbeh činností žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a zamestnanca na území SR, keď nebolo preukázané, že žalobca vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch tak, ako predpokladá čl. 13 ods. 3 základného nariadenia. Uvedené ustanovenia základného nariadenia predpokladajú skutočný, existujúci súbeh dvoch činností (zamestnanie a SZČO vykonávané v odlišných členských štátoch), len táto skutočnosť môže zakladať postup podľa základného nariadenia a aplikáciu uplatniteľných právnych predpisov príslušného členského štátu (hlava II čl. 16 vykonávacieho nariadenia). Tak žalobca ako aj jeho zamestnávateľ, ktorí boli účastníkmi správneho konania, ktorým sa doručovali napadnuté rozhodnutia žalovanej a prvostupňového správneho orgánu, v konaní neuniesli

dôkazné bremeno a neprodukovali dôkazy, ktoré by spochybnili závery žalovaného a prvostupňového správneho orgánu, závery správy o kontrole zo 14.07.2011, ktorá bola jedným z podkladov pre rozhodnutie žalovanej. Potom záver prvostupňového správneho orgánu a žalovanej, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy, je súladný so zákonom, nakoľko § 20 zákona č. 461/2003 Z. z. ako zákonnú podmienku vzniku povinného poistenia predpokladá existenciu statusu žalobcu ako zamestnanca v pracovnom pomere.

5. Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalobca, ktorý má za to, že sa na neho aplikuje výlučne čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, čo žalovaná nerešpektovala. V dôsledku čoho žalobca v určitom období podliehal fakticky legislatíve dvoch rôznych členských štátov, čo však základné nariadenie vylučuje. má za to, že Krajský súd v Žiline vec nesprávne právne posúdil, pričom sa odvoláva tiež na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/90/2015 zo 14.12.2016. Žalobca tiež v kasačnej sťažnosti uvádza, že ak žalovaná vo svojich rozhodnutiach poukazuje na list poľskej inštitúcie ZUS z 10.10.2013 v spojení s listom žalovanej z 10.12.2013, ktorými malo byť žalobcovi údajne určené poľské zákonodarstvo, potom je jej povinnosťou existenciu takejto dohody preukázať. Touto skutočnosťou sa Krajský súd v Žiline vôbec nezaoberal, čím vec nesprávne právne posúdil, pričom žalobca má za to, že napadnuté rozhodnutie žalovanej je vydané predčasne, zistenie skutkového stavu je v rozpore s obsahom administratívneho spisu, pričom tento je neúplný, a to aj s ohľadom na dohodu podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia. Krajský súd v Žiline podľa právneho názoru žalobcu porušil zákon tým, že nesprávne právne vec posúdil, keď zákonným spôsobom nevyhodnotil kontrolu uskutočnenú u zamestnávateľa žalobcu, ktorej výsledkom bol záznam v zmysle § 246 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. V zmysle dikcie § 246 ods. 6 zákona o sociálnom poistení vyplýva, že ak sa počas kontroly nezistí porušenie právnych predpisov, vypracuje sa len záznam o kontrole, ako tomu bolo aj v danom prípade. V nadväznosti na vyššie uvedené žalobca uvádza, že pri posudzovaní jej statusu ako zamestnankyne Krajský súd v Žiline nerešpektoval § 4 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a nad rámec zákona polemizuje, či žalobca vykonáva činnosť v zmysle pracovnej zmluvy a čo táto činnosť fakticky znamená. Zdôrazňuje, že správny orgán ani správny súd od nej nemôžu požadovať splnenie iných ako zákonom č. 461/2003 Z. z. alebo čl. 1 písm. a/ základného nariadenia stanovených podmienok. Žalovaná poukazuje na zmluvnú voľnosť medzi ňou a jej zamestnávateľom. Vzhľadom na uvedené navrhuje, aby kasačný súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 20Scud/46/2014-90 z 21.02.2017 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a žalobcovi priznal náhradu trov konania a kasačného konania.

6. Vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalovaná zdôraznila, že formálne založenie pracovnoprávneho vzťahu pracovnou zmluvou žalobcovi nezakladá automaticky právo na aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia. Poukazuje na rozsudok Európskeho súdneho dvora vo veci Mattem a Cikotic C-10/05, podľa ktorého za pracovníka je potrebné považovať každého, kto vykonáva skutočnú a efektívnu činnosť. To, že výkon práce musí byť reálny, je obsiahnuté aj v článku 13 ods. 3 základného nariadenia. Uvádza, že žalovaná vyzvala zamestnávateľa, aby predložil doklady o reálnom výkone činnosti zamestnancov. Následne boli predložené štvrtročné správy o vykonaní práce, ďalšie doklady ako objednávky od slovenských subjektov na internetové školenia a faktúry za vykonané služby zamestnávateľ nepredložil ani po následnej výzve. V štvrtročných správach o vykonaní prác je len podpis žalobcu. Podpis koordinátora a majiteľa firmy na predmetných správach chýba. Žalobca tiež neposkytol Sociálnej poisťovni výpisy z účtu, ktoré by dokazovali, že dostával mzdu za vykonanú prácu. Vzhľadom na uvedené žalovaná naďalej zastáva právny názor, že na základe kontroly sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti zamestnancov zamestnávateľa na území Slovenskej republiky. Žalovaná má za to, že dôkazné bremeno leží nielen na nej, ale aj na žalobcovi a zamestnávateľovi, ktorí si túto povinnosť riadne nespĺnili. Vyjadruje tiež právny názor, že nesprávne označenie výsledku kontroly nemá vplyv na obsah daného dokumentu, z ktorého vyplýva, že bolo zistených viacero pochybení. Žalovaná tiež poukazuje na čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia a uvádza, že listom z 10.12.2013 akceptovala návrh poľskej inštitúcie ZUS z 10.10.2013 na uzatvorenie spoločnej dohody medzi žalovanou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS, v zmysle ktorej bolo žalobcovi určené poľské zákonodarstvo. Záverom poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sžso/22/2015 z 27.04.2016,

ktorý v obdobnom prípade potvrdil zamietajúci rozsudok krajského súdu. Podľa záveru Najvyššieho súdu SR v uvedenej veci nebolo preukázané, že by žalobca reálne vykonávala činnosť na území Slovenskej republiky. Vzhľadom na tieto skutočnosti žalovaná navrhuje, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 20Scud/46/2014-90 z 21.02.2017 ako vecne správny potvrdil.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 492 ods. 2 SSP preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná a rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 20Scud/46/2014 z 21.02.2017 je potrebné zmeniť tak, že zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vec mu vráti na ďalšie konanie podľa § 462 ods. 2 SSP.

8. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

9. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

10. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

11. Podľa čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

12. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

13. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

14. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

15. Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

16. Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom

členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

17. Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12.06.2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

- a) prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo
- b) prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

18. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

19. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1 ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadajúcu inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

20. Podľa bodu 7 rozhodnutia A1 žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

21. Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

22. Podľa bodu 10 rozhodnutia A1 ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší a/alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

23. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

24. Podľa § 453 ods. 2 SSP kasačný súd je viazaný sťažnostnými bodmi; to neplatí, ak napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní, v ktorom krajský súd nebol viazaný žalobnými bodmi. Na dôvody, ktoré účastník konania uviedol až po uplynutí lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, kasačný súd neprihliada.

25. Podľa § 203 ods. 2 SSP pri správnej žalobe (v sociálnych veciach) fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi.

26. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Rovnako rozhodnutie je záväzný v celom rozsahu. Nariadenie je teda nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu, nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

27. Otázka, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom posúdenia, na vykonanie ktorého je príslušná inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte než určuje nariadenie na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je o. i. aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť (bod 15 preambuly základného nariadenia). Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by tak dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho táto osoba by podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 16 v spojení prípadne s rozhodnutím č. A 1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy.

28. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia : institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednáwanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

29. Pokiaľ žalovaná poukazuje na čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia a na skutočnosť, že dohoda medzi ZUS a Sociálnou poisťovňou nemusí mať podľa vykonávacieho nariadenia písomnú formu, kasačný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v každom prípade musí byť existencia takejto dohody (aj keď nariadenie explicitne nevyžaduje písomnú formu) žalovanou preukázaná.

30. Dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 z 16.09.2009 musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. (Uznesenie Veľkého senátu správneho kolégia sp. zn. 1Vs/1/2018)

31. Žalovaná považuje za dohodu podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia list ZUS z 10.10.2013 a následnú odpoveď žalovanej z 10.12.2013. Z listu ZUS vyplýva, že spoločne bolo dohodnuté, že Sociálna poisťovňa zašle ZUS list, v ktorom bude informovať, že uvedení podnikatelia, vrátane zamestnávateľa žalobcu, sú „poštovými schránkami“ a v nich zamestnané osoby v skutočnosti nevykonávajú zamestnanie na území SR. ZUS mal na základe zaslaných informácií rozhodnúť o poľskom zákonodarstve. ZUS ďalej uviedla, že má za to, že v prípade „týchto 1236 osôb možno potvrdiť, že poľské zákonodarstvo bolo určené na základe spoločnej dohody Sociálnej poisťovne a ZUS“. Z listu žalovanej z 10.12.2013 vyplýva, že rozhodnutia boli potvrdené len v prípade prvých 210 osôb, u ktorých bola zaslaná informácia z poľskej strany, v prípade ďalších 1000 osôb sú konania naďalej prerušené, pretože neboli potvrdené statusy týchto osôb. Žalovaná ďalej uvádza, že akceptuje návrh na uzavretie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a ZUS, v zmysle ktorej je v prípade „týchto 1236 osôb určené poľské zákonodarstvo“. Takto vymedzená „dohoda“ nespĺňa ani kritérium perfektnosti, keď z nej nie je zjavné ani vymedzenie osôb, na ktoré sa má vzťahovať. V oboch listoch sa uvádza len počet osôb, ktoré majú podliehať poľskému zákonodarstvu, nie aj ich vymedzenie menom, priezviskom, dátumom narodenia a bydliskom. Z predmetných listov nie je ani zjavné časové obdobie, počas ktorého bolo preukázané, že činnosť zamestnávateľov bola fiktívna. Nemožno teda tvrdiť, že na žalobcu sa vzťahuje poľské zákonodarstvo na základe dohody podľa § 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak by túto dohodu mali tvoriť list ZUS z 10.10.2013 a následná odpoveď žalovanej z 10.12.2013.

32. Kasačný súd ďalej poukazuje na skutočnosť, že žalovaná tvrdí, že žalobcovi bola určená poľská legislatíva, konala a rozhodovala o existencii povinného sociálneho poistenia podľa slovenskej legislatívy, pričom opomenula prioritne vyriešiť otázku svojej právomoci.

33. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie inštitúcie sociálneho zabezpečenia rozdielnych členských štátov EÚ určia príslušnú uplatniteľnú legislatívu jedného štátu dohodou, na sociálne poistenie dotknutej osoby sa bude aplikovať príslušná právna úprava štátu takto určená dohodou a dotknutá osoba bude podliehať pod právomoc štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená.

34. Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve (Uznesenie Veľkého senátu správneho kolégia sp. zn. 1Vs/1/2018). Ak teda bude právoplatne určená legislatíva Poľskej republiky, inštitúcia ZUS má právomoc konať vo veci sociálneho poistenia žalobcu podľa poľskej legislatívy a povinnosťou Sociálnej poisťovne bude podanie - prihlášku, ktorým sa začalo konanie, zaslať poľskej inštitúcii.

35. Vzhľadom na uvedené dospel kasačný súd k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná a rozhodnutie krajského súdu je potrebné podľa § 462 ods. 2 SSP zmeniť tak, že súd zruší napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 8417-4/2014-BA z 31.03.2014 vec vráti žalovanej na ďalšie konanie.

36. V ďalšom konaní žalovaná bude postupovať v naznačenom smere tak, aby odstránila vyššie uvedené pochybenia, pričom je viazaná právnym názorom kasačného súdu. Žalovaná vyčká na určenie uplatniteľnej legislatívy podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, prípadne využije postup podľa čl. 16 ods. 3 a 4 vykonávacieho nariadenia v spojení s rozhodnutím A1. V prípade určenia slovenskej legislatívy vykoná žalovaná konanie podľa zákona č. 461/2003 Z. z.. Ak však bude určená poľská legislatíva, postúpi žalovaná prihlášku poľskej inštitúcií sociálneho zabezpečenia ZUS.

37. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP v spojení s ust. § 467 ods. 1 SSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu dôvodne vynaložených trov konania pred krajským súdom ako aj kasačného konania. O výške náhrady trov konania rozhodne súd po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

38. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.